

Urinsamling till Laboratoriemedicin

Korrekt patientförberedelse, provtagning och provhantering är en förutsättning för tillförlitliga analysresultat. Analys på urin utförs på "stickprov" eller för kvantitativa analyser på dygns mängd. Resultaten av kvantitativa urinanalyser är helt beroende av att instruktionen för hur man samlar dygns mängden följts noggrant.

Dunk

Dunk som ska innehålla syra beställs och bekostas av respektive laboratorium.

Då **ingen tillsats** krävs för analysen gör beställaren själv beställningen av dunk på Marknadsplatsen, art.nr 26794.

OBS! Inga andra kärl får användas. Analyserna kräver nya, oanvända dunkar.

Saltsyra 6 mol/L

Saltsyra beställs, bekostas och bereds till korrekt koncentration av respektive laboratorium. Saltsyran hålls i dunken före avhämtning.

Vid utlämnande av dunk med saltsyra, skall dunken vara försedd med farosymbol samt information om innehåll. Använd "Varningsetikett saltsyra" (se exempel till vänster) som hittas på: <https://vardgivare.skane.se/siteassets/2.-patientadministration/patientinformation/laboratoriemedicin/urinsamling/varningsetikett-med-farosymbol-fratande.pdf>

[patientadministration/patientinformation/laboratoriemedicin/urinsamling/varningsetikett-med-farosymbol-fratande.pdf](https://vardgivare.skane.se/siteassets/2.-patientadministration/patientinformation/laboratoriemedicin/urinsamling/varningsetikett-med-farosymbol-fratande.pdf)

Hit ringer du för att beställa dunk med saltsyra

Ort	Telefonnummer
Helsingborg	042 - 4062103
Hässleholm	045 - 296338
Kristianstad	044 - 3091930
Landskrona	0418 - 45 40 61
Lund	046 - 17 34 67
Malmö	040 - 33 32 64
Trelleborg	0410 - 55582
Ystad	0411 - 995365
Ängelholm	0431 - 81750

Avhämtning/Utlämnande av dunk med Saltsyra

Alt 1: Utlämnning av dunk med saltsyra till avdelning/mottagning

Avdelning/mottagning inom sjukhuset kan hämta dunk på Laboratoriemedicin Bas. Till övriga levereras dunk via transport.

Alt 2: Utlämnning av dunk med saltsyra till patient

Patient med **medhavd remiss** för samling till urinalys får hämta dunk på laboratorium/avdelning/mottagning/vårdcentral/privat läkarmottagning.

Ska patienten samla urin för analyser som kräver dunkar både med och utan saltsyra ska möjlighet finnas att hämta ut samtliga dunkar på samma ställe.

Vid all utlämnning av dunkar till patient ska nedanstående rutiner följas:

- Patienten ska uppvisa remiss och giltig legitimation.
Observera att flera remisser kan höra till samma dygnssamling (exempelvis kan vissa prov på streckkodremiss samt prov på konsult/allmänremiss tas från samma dygnssamling), se tabell 1.
Observera att flera dygnssamlingar däremot inte får anges på samma remiss.
- Märk dunken med **patientens namn och personnummer** före utlämnandet samt **en etikett** där patienten kan skriva **samlingstid**.
- Patientinstruktion dygnssamling urin (tillgänglig på olika språk, se: <https://vardgivare.skane.se/patientadministration/patientinformation/broschyr/urinsamling>) samt information om syran lämnas alltid tillsammans med dunk. Information om syran hittas på: <https://vardgivare.skane.se/siteassets/2.-patientadministration/patientinformation/laboratoriemedicin/urinsamling/patientinstruktion-saltsyra.pdf>
- Viktigt är att patienten får tillräckligt med dunkar. Fråga om patienten vet ungefär sin dygns mängd eller har samlat urin tidigare.

Transportföreskrifter/packning

När dunk med saltsyra skickas från laboratoriet med transport ska hård transportlåda (typ kylväska) användas. Lägg ett lager absorberande material, Vermiculite, i botten av transportlådan. Placera dunken i plastpåse och lägg ett lager cellstoff ovanpå. Märk transportlådan med etikett "Varningsetikett saltsyra". Transportlådan skickas **direkt** tillbaka till laboratoriet, den **får inte skickas med hem till patienten**.

När dunk ska skickas till laboratoriet (endast i de fall där vägning/uppmätning inte kan ske där dunken lämnats in) gäller samma förpackningsrutiner som beskrivits ovan. Transportlådan behöver dock inte märkas med varningsetikett. Det är viktigt att korken på dunken är hårt tillskruvad så att inget innehåll läcker ut.

När patienten transporterar dunken till och från hemmet räcker det med en plastpåse runt dunken.

Inlämning/Leverans

Patienten lämnar dunken till sin vårdgivare/vårdavdelning eller i undantagsfall till Laboratoriemedicin Bas. Patienten måste **ta med giltig legitimation**.

Personal som tar emot dunk/dunkar ska följa instruktionen ”Mottagande av urindunkar.

Efter inlämning ska den totala urinmängden vägas/mätas upp och urin föras över till rör enligt instruktion nedan. Detta **bör utföras där patienten lämnat in dunken för att säkerställa att all viktig information om samlingstid och volym finns med på remissen**.

Undantagsfall:

Undantag är Urat där hela urinmängden alltid måste skickas till laboratoriet, se Analysportalen för mer information.

Vården informerar patienten

Patienten behöver:

- En eller flera urindunkar (eventuellt med ”Varningsetikett saltsyra”) som ska vara märkta med namn och personnummer.
- Ett rent, oanvänt kärl (t.ex. ett glas eller en plastmugg).
- Patientinstruktion för urinsamling med eller utan syra (finns på Vårdgivare Skåne, se länk på föregående sida samt länk på Analysportalen).
- Checklista för urinsamling (se s. 6) kan också användas som ett komplement till den ordinarie patientinstruktionen.

Under samlingens gång måste hela mängden urin samlas vid varje toalettbesök. Missar man ett tillfälle måste urinsamlingen göras om från början.

Om patienten vet att hen brukar kissa mycket, se till att hen har fått tillräckligt många dunkar.

Patienten ska tömma blåsan före start av urinsamling och därefter anteckna datum och klockslag för tömningen, som starttid för urinsamlingen.

Under alla efterföljande toalettbesök samlas all urin och överförs till dunk.

24 timmar efter starttiden ska patienten kissa en sista gång, spara även denna urin i dunken och anteckna detta som slutdatum och stopptid.

Om patienten har samlat flera dygn, är det viktigt att märka samtliga dunkar med rätt datum.

OBS. Man får inte samla till dunk med och utan saltsyra på samma dygn.

Vägning/uppmätning

Utrustning

För vägning/uppmätning behövs:

- Dunk (10 L) för homogenisering av stora urinmängder (2 dunkar eller fler)¹.
- Mätcylinder/våg med relevant mätnoggrannhet.
- Vacuumrör brun kork, ingen tillsats, art.nr 26790 alternativt 10 mL sterilt plaströr, art.nr: 216

¹För homogenisering av stora urinmängder finns dunkar att köpa på Marknadsplatsen. Dunk 10 L, art.nr 13797.

²För information om vilken rörtyp som ska användas för respektive analys, se Analysportalen.

Utförande vägning/uppmätning av dygnsmängd

- Homogenisera dunkens innehåll genom att blanda innehållet noga.
 - Vid flera dunkar, använd 10 L plastdunk för att homogenisera volymen från samtliga dunkar.
- **Alt 1:** Väg dunkens och innehållets totala vikt. Vid vägning skall dunken/dunkarnas vikt dras bort (tarera först vågen med en tom dunk). Anteckna vikten (volymen) på remissen.
- **Alt 2:** Använd mätcylinder (litermått) och mät volymen. Anteckna volymen på remissen.
- Häll/dra upp den för analysen erfordrade volymen i provrör för urin.
- Märk prov och remiss med korrekt etikett från remissen när det finns streckkod alternativt etikett med namn och personnummer då streckkodsetikett saknas.
- Skriv samlingstid och annan relevant information på remissen om inte detta utförts vid inlämnandet av dunken.

OBS. Volymen ska anges i ml utan decimal.

Vid vägning ha gärna vågen inställd på att visa vikten i gram om det är möjligt.

1 gram = 1 milliliter.

Mottagande av urindunkar

- Giltig svensk fotolegitimation ska uppvisas av patienten. Ombud ska uppvisa både sin egen och patientens legitimation.
- Vårdpersonal, som tagit emot dunk från patient, behöver inte uppvisa legitimation.
- Be patienten ta fram alla remisser gällande urinprover, samtliga dunkar som ska lämnas in och eventuellt den kryssbara patientinstruktionen som patienten kan ha fyllt i under samlingen.
- Fråga patienten om instruktionen för urinsamling följts samt anteckna eventuella avvikelser på remissen.
- Kontrollera att remisser är korrekt ifyllda avseende kundkod, läkar-id och patient-id.
- Om det finns mer än en dunk; fråga patienten om det är en eller flera dygns mängder. När patienten har samlat dygns mängden i två eller flera dunkar ska samtliga dunkar märkas. Om flera dygns mängder finns, är det extra viktigt att rätt etiketter hamnar på rätt dunk samt att dunkarna paras ihop med rätt remiss. Exempelvis märks alla dunkar + remiss tillhörande samma samling med "Datum 1" osv.
- Märk dunken/dunkarna med korrekta etiketter om detta inte är gjort. Följande etiketter ska finnas på dunken/dunkarna: Patient-id och streckkodsetikett från remiss för respektive analys. För analyser utan streckkodsremiss ska dunken/dunkarna märkas med analysnamn.
- Observera att flera remisser kan höra till samma dygns samling (exempelvis kan vissa prov på streckkodremiss samt prov på konsult/allmänremiss tas från samma dygns samling), se tabell 1.
Observera att flera dygns samlingar däremot inte får anges på samma remiss.
- Skriv i meddelanderutan när patienten började sin urinsamling (t.ex. startdatum: 2021-06-02 starttid kl.07:00, slutdatum 2020-06-03 sluttid kl.07:00).
- Som vid all mottagning av prov kryssas alltid datum och tid i på remissen när urinsamlingen **startade**.
- Urindunken/dunkarna och respektive remiss/er sätts i en plastkasse och lämnas vidare för vägning/uppmätning och fördelning till rör alternativt transporteras till annan enhet där detta sker. Se avsnitten gällande transportföreskrifter/packning, inlämning/leverans och vägning/uppmätning. **Remiss/remisser och dunk/dunkar ska alltid följas åt.**

Tabell 1:

Analyser där prov kan tas från samma dunk (under samma dygnssamling)

I dunk MED saltsyra kan följande analyser kombineras	I dunk UTAN tillsats kan följande analyser kombineras
tU-Calcium	tU-Natrium
tU-Magnesium	tU-Kalium
tU-Fosfat	tU-Urea
tU-Oxalat	tU-Klorid
tU-Katekolaminer	tU-Kortisol
tU-5-HIA	tU-Kreatinin*
tU-Metoxikatekolaminer	tU-Citrat*
tU-VMA	
tU-Kreatinin*	
tU-Citrat*	

*Analysen kan utföras på både surgjord och icke surgjord urin.

Checklista för urinsamlingar

Det här behöver du:

En eller flera urindunkar som du har fått av din vårdgivare, samt ett rent, oanvänt kärl (t.ex. ett glas eller en plastmugg. OBS! Kärlet får inte vara för litet).

- Under samlingens gång måste hela mängden urin samlas vid varje toalettbesök.
- Missar man ett tillfälle måste urinsamlingen göras om från början.
- Om du vet att du brukar kissa mycket, se till att du har fått tillräckligt många dunkar.

Gör så här:

1. Samlingen startas

Kissa i toaletten (OBS! Töm blåsan helt!) och anteckna datum och klockslag nedan. Detta räknas som starttiden för din samling.

Startdatum: _____ Startklockslag: _____

Tömde du blåsan helt i toaletten vid starttillfället? Ja ___ Nej ___

2. De efterföljande gångerna du behöver kissa: kissa i ett rent, oanvänt kärl (t.ex. ett glas eller en plastmugg) och håll därefter ner urinen i plastdunken. **Var noga med att samla all urin.** Plastdunken ska förvaras i kyl (4-8°C) under tiden som du samlar.

3. Samlingen avslutas

Sista gången du samlar i dunken ska vara 24 timmar efter starttiden på din samling (se punkt 1). Om du t.ex. tömmer blåsan lördag klockan 08:00 och därefter samlar all urin i dunken, så ska du samla urin för sista gången på söndag kl 08:00. Försök att kissa 24 timmar efter starttiden även om du inte känner dig kissnödig.

Anteckna datum och klockslag för det avslutande samlingstillfället.

Slutdatum: _____ Slutklockslag: _____

Har du samlat all urin vid samtliga tillfällen i dunken? Ja ___ Nej ___

Räckte antalet dunkar du fick för att utföra urinsamlingen? Ja ___ Nej ___

4. Om du har samlat urin under flera dygn, märk noga ut vilka dunkar som är samlade under vilket dygn. Förvara dunken/dunkarna i kyl (4-8°C) fram till inlämningen.

Har du förvarat dunken/dunkarna i kyl fram till inlämningen? Ja ___ Nej ___

5. Lämna in dunk och remiss i första hand till din vårdgivare/vårdavdelning. Ta med giltig legitimation. Dunkarna kan även lämnas in till Laboratoriemedicin Bas, observera att man då behöver boka tid för inlämning i förväg (detta görs på 1177.se).